

УДК 334.02

ШИМАНСЬКА Оксана Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та економічної теорії,
Західноукраїнський національний університет, Україна
ORCID ID: 0000-0003-0084-3799
e-mail: oksanapetrivna70@gmail.com

ГДАЛЬ Іван Олесьович

студент факультету економіки та управління,
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0009-0003-2015-1404
e-mail: vanyagdall@gmail.com

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ВІТЧИЗНЯНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ)

В сучасній економіці, як на глобальному, так і національному рівні, простежується зміна парадигми виключно ринкових цінностей на цінності соціально-економічного розвитку, що спонукає бізнес при розробці стратегій діяльності враховувати принципи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка репрезентує добровільний відгук на соціальні проблеми, виконання моральних та етичних вимог, які формує суспільство. Компанії, усвідомлюючи переваги соціальної проактивної позиції, все більшою мірою на системній основі долучаються до вирішення соціальних і екологічних проблем, підсилюючи тим самим власну репутацію та позитивний імідж. Особливо це актуально для банківських установ, які мають специфіку нестабільного функціонування. Прибутковість банків сьогодні обумовлюється не лише їх технологічним рівнем щодо надання послуг, а все більшою мірою «профілем» у соціальному середовищі, підґрунтям якого слугують репутація та дотримання принципів соціальної відповідальності, що, водночас, виконують роль тригерів у формуванні інституту довіри до банківських установ. За результатами проведеного дослідження виявлено, що КСВ-практики, які реалізують українські банки, загалом спрямовані на інтеграцію принципів соціальної відповідальності в корпоративну політику та стратегію зростання соціальних інвестицій у відповідності з інтересами як внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів. Попри те, що соціально відповідальний бізнес у вітчизняній банківській сфері характеризується багатогранністю напрямів реалізації, банки загалом застосовують соціальну та екологічну моделі КСВ, які здебільшого віддзеркалюють різновиди соціальної підтримки. Найбільші банки вдаються до варіативного підходу в реалізації КСВ-ініціатив, які здійснюють вплив на різні сторони життя суспільства. Інші банки схильні використовувати або ж розгалужену систему корпоративної соціальної відповідальності, або ж обирають один напрямок роботи, реалізуючи його у повному обсязі. КСВ вітчизняного банківського сектору наразі знаходиться на стадії становлення, оскільки її запровадження вимагає ділової досконалості та цільової збалансованості.

Ключові слова: банки, стейкхолдери, банківський сектор, корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), відповідальний банкінг, Цілі сталого розвитку, КСВ-практики, вектори КСВ

JEL classification: G21; G34

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.4.98.107>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Дотримання принципів соціально відповідального ведення бізнесу в сучасних економічних реаліях відіграє ключову роль, зокрема, в аспекті функціонування корпоративного сектору, для якого завоювання довіри, зміцнення економічної стабільності та підвищення ефективності діяльності на сьогодні вже не визначається виключно комерційними показниками. Інвестиції в проекти, які відповідають першочерговим запитам суспільства і сприяють вирішенню соціально важливих завдань, підвищуючи якість життя, стають сьогодні трендом економічного розвитку. Базою для аналізу тенденцій, практичних механізмів втілення та ефективності соціальної відповідальності нами взято вітчизняний банківський сектор, оскільки прибутковість банків все більше мірою обумовлюється не технологіями надання ними послуг, а позиціонуванням у соціальному середовищі, підґрунтям якого слугують репутація та дотримання принципів соціальної відповідальності, які у підсумку стають драйверами поглиблення інституту довіри.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні аспекти корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) знайшли відображення в працях багатьох зарубіжних та українських вчених: Г. Боуена [1], К. Девіса [2], [3], А. Керролла [7], [8], Р. Акермана [4], В. Фредерика [6], С. Сеті [5], Д. Вуд [9], [11], М. Шварца [10], О. Грішнєвої [13], А. Зінченка [15], А. Колота [14], М. Саприкіної [15], Н. Супрун [12] та ін. Однак саме в періоди загострення кризових явищ в економіці чи виникнення форс-мажорних обставин, проблеми КСВ та специфіка її реалізації, вимагають ґрунтовного вивчення.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Незважаючи на увесь спектр публікацій, відображених у науковій літературі, які

торкаються проблем КСВ, на наш погляд, важливим є з'ясування того, якою мірою дотримання банками принципів КСВ корелює з суспільними цінностями та перспективами банківської діяльності.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз практик реалізації корпоративної соціальної відповідальності у банківському секторі в Україні.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Опираючись на теорію КСВ, зокрема, у її «базовій» інтерпретації 1950-1970-х років (Г. Боуен, К. Девіс, А. Керролл, М. Шварц), чи у вигляді «концепції соціальної сприйнятливості» 1970-1990-х років (Р. Акерман, С. Сеті, А. Керролл, В. Фредерік), або ж «концепції корпоративної соціальної діяльності» 1990-2000-х років (С. Сеті, А. Керролл, Д. Вуд), можна дійти висновку, що соціальна відповідальність є однією з вагомих конкурентних переваг організації, здатних сприяти її стійкості, примножуючи можливості кращого реагування як на внутрішні, так і зовнішні соціальні виклики, тим самим трансформуючи останні з обмежень на переваги / вигоди. Теорія КСВ слугує підґрунтям щодо впровадження адекватних соціально відповідальних корпоративних проектів, заснованих на морально-ціннісних орієнтирах, що у підсумку сприяє приросту соціальних ресурсів та чинить позитивний вплив на розвиток бізнесу. Впровадження політик КСВ з огляду на світову практику ведення бізнесу, пов'язане, насамперед, зі змінами в організаційній структурі компаній, що передбачає створення спеціальних підрозділів з реалізації системи КСВ або введення відповідних посад (наприклад, віце-президента з КСВ), прийняття кодексів соціально відповідальної поведінки та корпоративної культури, розміщення компанії у вільному доступі не фінансових (соціальних) звітів, реалізацію проектів соціального інвестування тощо. Статистичні дані підтверджують суттєві зрушення, які відбулися упродовж останнього десятиліття у сфері КСВ. Якщо у 2011 році лише 20%

компаній S&P 500 оприлюднили звіти щодо КСВ-ініціатив, то у 2020 році їх частка становила 90% [16]. Таке зростання засвідчує кардинальну зміну корпоративних цінностей в напрямку пріоритету прозорості, стійкості та дотримання етичних принципів. КСВ, як відомо, ґрунтується на добровільних засадах щодо встановлення її норм, визначення механізму та засобів реалізації. Відповідно, зокрема подання нефінансової звітності, що є важливим елементом КСВ, не будучи обов'язковим в Україні, здійснюється банками, насамперед пов'язаними з іноземним капіталом, що спонукає інші банківські установи до її поширення на офіційних веб-сторінках у необмеженому публічному доступі. Як і у випадку фінансової звітності, зручність використання інформації вимагає її зведення в окрему публікацію – нефінансовий звіт, який дозволяє «споживати» таку інформацію у систематизованому вигляді, зіставляти її з іншими банківськими установами та аналізувати внутрішню динаміку.

Реалізація КСВ-ініціатив з боку українських компаній загалом узгоджується зі світовою практикою, спрямованою на інтеграцію принципів соціальної відповідальності в корпоративну політику та стратегію зростання соціальних інвестицій у відповідності з інтересами як внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів. У цьому контексті українські банки демонструють позитивні зрушення, вдаючись до ролі, зокрема, «грошових провайдерів» екологічних проектів, тим самим демонструючи вихід за межі виключно задоволення очікувань внутрішніх стейкхолдерів в особі акціонерів,

керуючих, працівників банківських відділень та розширення кола зовнішніх стейкхолдерів, що є наслідком втілення принципів КСВ. Такого роду практика українських банків призвела до появи феномену «відповідального банкінгу», задекларованого у першій глобальній угоді «Принципи ООН з відповідального банкінгу» (далі – Угода), підписаній у вересні 2019 року керівниками понад 130 банків у світі (рис. 1). Остання зобов'язує банки при розробці бізнес-стратегій керуватися двома важливими документами – Цілями сталого розвитку, задекларованими Генеральною Асамблеєю ООН, та Цілями Паризької кліматичної угоди, обидва з яких визначені ще у 2015 році.

Принципи відповідального банкінгу не лише слугують підґрунтям для забезпечення стійкості банківського сектору, а й відображають позитивні рефлексії щодо його внеску у розвиток суспільства. «Укргазбанк», ставши першим з-поміж українських банків офіційним учасником вищезгаданої Угоди (2019 р.), активно розпочав впровадження широкого спектру корпоративних соціальних ініціатив (соціально відповідальний бізнес, доброчинність, корпоративна філантропія, волонтерський рух тощо), покликаних сприяти підвищенню його конкурентоспроможності, зниженню нефінансових ризиків, підвищенню стійкості (на підґрунті зростання довіри) та покращенню іміджу загалом. У цьому контексті КСВ банку є інструментом реалізації не випадкових та поодиноких соціальних чи екологічних програм, які ним фінансуються, а вирізняється цілісністю та завершеністю.

Відповідність	Вплив та цілі	Клієнти	Стейкхолдери	Управління та культура	Прозорість та підзвітність
Відповідність стратегії банку потребам людей та цілям суспільства	Систематичне зростання позитивного та скорочення негативного впливу на соціум та навколишнє середовище, управління ризиками, спричиненими діяльністю фінансової установи	Відповідальна співпраця з клієнтами, здійснення економічної діяльності задля процвітання нинішнього та майбутніх поколінь	Активне та відповідальне консультування, участь та співпраця з зацікавленими сторонами для досягнення цілей суспільства	Забезпечення ефективного управління та культури відповідальної банківської діяльності	Періодичний перегляд індивідуальної та колективної реалізації цих Принципів, прозорість та відповідальність за негативний вплив, а також за участь в досягненні цілей суспільства

Рис. 1. Принципи відповідального банкінгу ООН (побудовано на основі [17])

КСВ лише тоді трансформуватиметься у гармонійно інтегровану та цілеспрямовану операційну діяльність (на відміну від дискретних несистемних дій) банків, коли вони розглядатимуть її в якості інструмента

досягнення Цілей сталого розвитку (рис. 2). Інакше КСВ-практики виглядатимуть, на нашу думку, як перелік заходів, що не відобразатимуть суттєво глибшого значення корпоративної соціальної відповідальності.

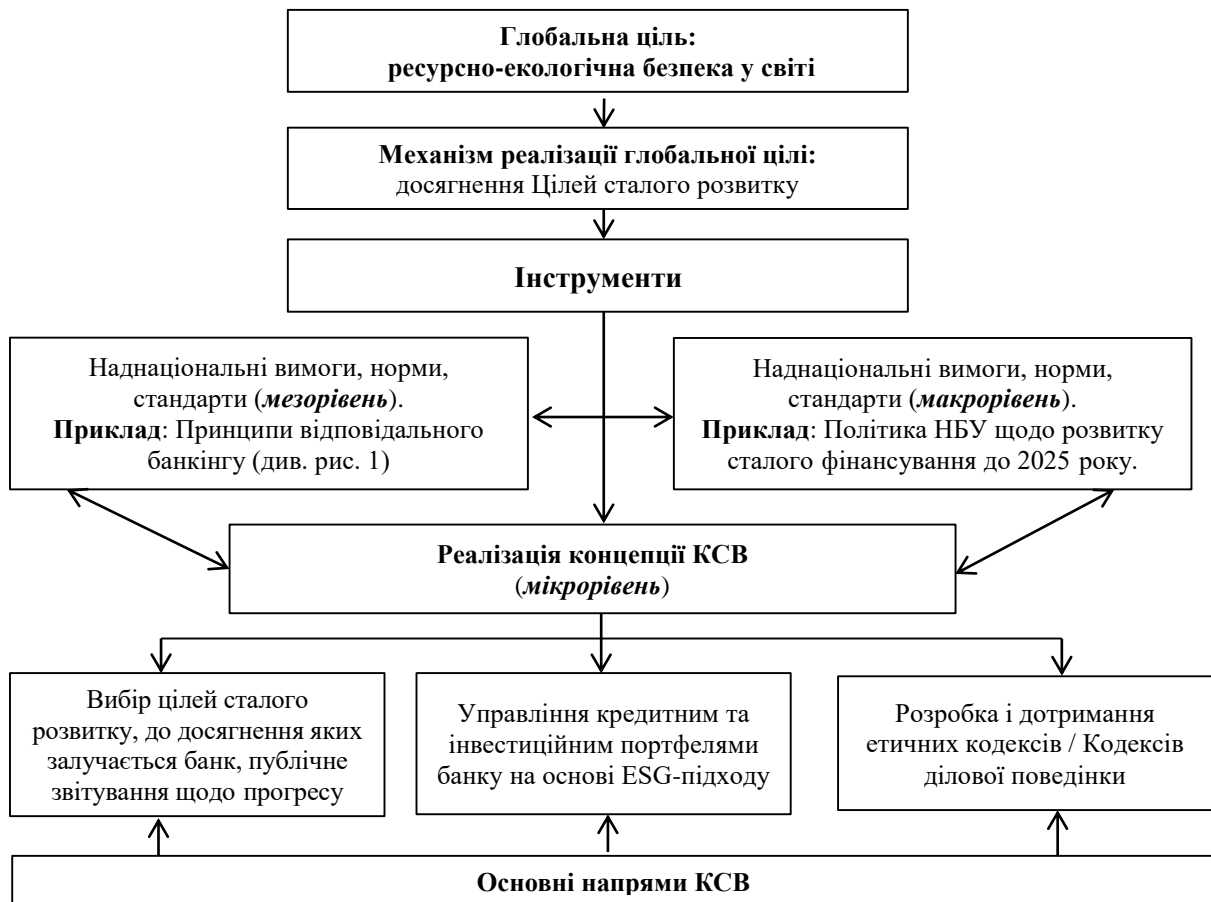

Рис. 2. Синергетичний зв'язок «КСВ – Цілі сталого розвитку» на прикладі банків [18, с. 45]

КСВ сьогодні стає базовою ідеологією корпоративного управління в українських банках, які розглядають її як інструмент зниження нефінансових ризиків, конкурентну перевагу, фактор посилення іміджу. Наразі можна відзначити підвищення активності та системності з боку вітчизняного банківського сектору в реалізації КСВ. Зокрема, АТ «Укрсиббанк», який функціонує в структурі міжнародної фінансової групи BNP Paribas Group, дотримується трьох основних пріоритетів КСВ: 1) позитивні наслідки діяльності, операцій та транзакцій; 2) відсутність негативного впливу на навколишнє середовище; 3) культура КСВ, відповідно до якої усі рішення повинні позитивно впливати загалом на суспільство та екологію. АТ «Кредит Агріколь Банк», власником якого є одна з найпотужніших банківських груп в Європі Credit Agricole Group, також позиціонує себе як соціально відповідальний банк, реалізуючи з 2016 року

проекти в рамках програми «We Care!», яка включає три напрями КСВ: благодійність, еко-ініціативи, турботу про працівників.

Важливою тенденцією в діяльності українських банків щодо запровадження політик КСВ є конкуренція з банками з іноземним капіталом, які здійснюють їх на системній основі. Однак, з огляду на відсутність уніфікованого підходу щодо реалізації українськими банками політик КСВ, останні віддзеркалює сукупність зобов'язань, які відповідають специфіці, масштабам, фінансовому стану банківської установи, розробляються і виконуються її керівництвом на добровільних засадах як реакція на запити стейкхолдерів, як внутрішніх, так і зовнішніх, в особі клієнтів, партнерів, найманих працівників, акціонерів, держави [18, с. 46]. Банківські установи реалізують свої КСВ-ініціативи у формі соціальних і екологічних програм за рахунок власних ресурсів (власних коштів, зусиль

персоналу), застосовуючи при цьому інноваційні підходи. Їх прикладом зокрема слугує практика банку ПУМБ, який спрямував залишки на рахунках клієнтів у інвестиції в розвиток компаній, які реалізують принципи «спільних цінностей» (shared

values). Це призвело до розширення клієнтської бази банку, скорочення видатків, покращення його репутаційного капіталу, а також створення нових робочих місць у сфері соціального підприємництва.

Таблиця 1

КСВ-практики Топ-10 українських банків

Назва банку	Характеристика вектору КСВ	Способи реалізації КСВ
АТ «Ощадбанк»	Захист соціально незахищених категорій населення	– інклюзивні відділення; – надання соціальних кредитів; – допомога особам з вадами зору; – допомога важкохворим дітям співробітників банку; – навчання у сфері фінансових послуг; – реконструкція та оновлення об'єктів тощо;
АТ «Райффайзен Банк»	Різносторонність	– забезпечення прозорості ведення бізнесу; – моніторинг думок працівників щодо задоволення / не задоволення зайнятістю; – соціальний захист працівників; – економія усіх видів ресурсів; – спонсорська діяльність та благодійництво;
АБ «Укргазбанк»	Екологічність	– ековідділення, екокредити, випуск екологічно чистих платіжних карток; – фінансування енергозберігаючих проектів;
АТ «Альфа-Банк»	Підтримка дітей-сиріт, важкохворих дітей	– корпоративне волонтерство;
АТ «Укрсиббанк»	Класичний підхід	– розвиток персоналу; – створення інклюзивних робочих місць; – запобігання дискримінації, дотримання прав людини; – підтримка низько вуглецевої економіки; – збереження культурних пам'яток;
АТ КБ «ПриватБанк»	Різносторонність	– створення комфортних умов праці; – працевлаштування інвалідів; – підвищення фінансової грамотності персоналу та населення; – скорочення паперового документообігу; – застосування екологічної технології інкасації; – створення благодійного фонду;
АТ «Укресімбанк»	Допомога закладам охорони здоров'я та важкохворим дітям	– реалізація проекту «Разом за життя»; – запровадження платіжних карток, що за кожної транзакції передбачають відрахування у благодійний фонд; – підтримка енергозберігаючих технологій; – досягнення високого рівня корпоративної культури
ПАТ «ПУМБ»	Різносторонність	– здоров'я та безпека працівників; – розвиток персоналу та підвищення його добробуту; – розвиток місцевих громад; – довкілля та енергоефективність; – взаємодія зі стейкхолдерами; – корпоративне волонтерство; – підвищення якості послуг; – дотримання бізнес-етики
ПАТ «Креді Агріколь Банк»	Різносторонність	– розвиток людського капіталу; – пільгові умови надання банківських послуг співробітникам банку; – щомісячний день донора; – благодійна допомога дитячим будинкам, неприбутковим установам; – підтримка сектору енергоефективності; – спонсорська діяльність у сфері культури, навчання, ІТ-технологій, агробізнесу
ПАТ «ОТП Банк»	Різносторонність	– інвестиції в соціальні проекти; – підвищення рівня добробуту громадян; – сприяння покращенню екологічної ситуації; – сприяння створенню умов для реалізації творчого та інтелектуального потенціалу талановитої молоді

Джерело: узагальнено автором на основі офіційних сайтів банків

Аналізуючи напрями КСВ (на основі найпоширеніших практик Топ-10 українських банків, відображених у табл. 1), можемо дійти висновку, що ключовими з них є: захист незахищених категорій населення (особі з інвалідністю та вадами здоров'я, постраждалих від війни, тимчасово переміщених осіб, дітей-сиріт, важкохворих дітей та дорослих та інші категорії населення); екологічна спрямованість (використання енергоощадних технологій, економія всіх видів ресурсів, підтримка низько вуглецевої економіки, еко-кредитування тощо); розвиток персоналу, покращення умов праці, соціальний захист працівників, інклюзія; корпоративне волонтерство, благодійництво та спонсорська діяльність.

На наш погляд, окрім наведених в табл. 2, сьогодні актуальними є КСВ-практики комерційних банків, які спрямовані на запобігання ризиків у екологічній, соціальній та сфері корпоративного управління і визначаються ними як «відповідальне інвестування» та «відповідальне кредитування». Зокрема, «відповідальне інвестування», як спосіб реалізації КСВ, передбачає використання інструменту «негативного скринінгу», за допомогою якого банки виводять з кредитного та інвестиційного портфелів вкладення, пов'язані зі сферами виробництва антиблаг (тютюну, алкоголю), зброї тощо. «Відповідальне інвестування» також передбачає застосування принципу вибіркової стосовно об'єктів інвестування задля уникнення взаємодії з реципієнтами, які не толерують повагу до соціуму та навколишнього середовища і, навпаки, налаштованість до співпраці з компаніями, які демонструють високий рівень свідомості в операційній діяльності. Прикладом слугує діяльність UKRSIBBANK BNP Paribas Group, який не взаємодіє з продуцентами ядерної енергії, пальмової олії, а також виробниками антиблаг [19]. Соціально відповідальне інвестування – це вкладення не у найприбутковіші сфери з метою досягнення мультиплікаційного ефекту (примноження капіталу), а, насамперед, у ті, які сприяють досягненню максимального соціального ефекту [20]. Українські банки, здійснюючи непряме фінансування дефіциту державного бюджету через інвестиції в ОВДП чи

депозитні сертифікати НБУ, наразі часто знаходяться поза сферою соціальної відповідальності. На нашу думку, ефективним банківський сектор буде тоді, коли відходитиме від подібної практики, поступово диверсифікуючи свій інвестиційний портфель. Стосовно «відповідального кредитування» українські банки здебільшого націлені на фіксовану ставку відсотка та політику мінімізації ризиків, аніж на максимізацію доходності. «Відповідальне кредитування» на прикладі того ж UKRSIBBANK BNP Paribas Group відображає комплекс заходів і дій щодо:

- відкритості та повноти інформації клієнтів про кредитні продукти;
- боротьби з надмірними обсягами заборгованості (відмова у наданні кредиту у випадку неплатоспроможності клієнта);
- консультування з приводу вибору кращого способу управління власними фінансами з метою уникнення ризику надмірної заборгованості та максимізації вигоди від використання кредиту.

Принципів «відповідального кредитування» у своїй діяльності дотримується також один із системно важливих державних банків в Україні – АТ КБ «ПриватБанк», зокрема у випадку кредитування фізичних осіб. Беручи відповідальність за фінансовий комфорт клієнтів та відповідальність перед вкладниками, банк у такий спосіб забезпечує регулювання обсягів кредитної підтримки громадян на рівні, який є прийнятним для більшості позичальників.

На нашу думку, характеристика векторів КСВ, яка відображена в табл. 2, і відповідає реальному стану речей, до певної міри потребує уточнення з огляду на те, що способи реалізації КСВ-ініціатив окремо не враховують їх цільового призначення з точки зору «кінцевих бенефіціарів», якими можуть бути внутрішні та зовнішні стейкхолдери, тобто зацікавлені сторони, які мають різний стосунок до банківських установ. Відповідно, вважаємо за необхідне, здійснити поділ векторної спрямованості КСВ українських банків з урахуванням цього аспекту проблеми. Відтак, цілком обґрунтованим виглядає поділ векторів КСВ українських банків на внутрішній і зовнішній. При цьому внутрішній вектор передбачає використання

таких способів реалізації КСВ-практик, як: запровадження соціальних пакетів для працівників банківських установ; інвестиції у розвиток персоналу (організація тренінгів, стажувань); прозорі програми мотивації та кар'єрного зростання; запровадження та дотримання етичних кодексів; адекватна нерівномірність у розмірах доходів працівників середньої ланки та управлінського персоналу тощо. Водночас, зовнішній вектор КСВ-діяльності банківських установ відображає спрямованість на реалізацію потреб зовнішніх стейкхолдерів через: пропонування соціально-зорієнтованих банківських продуктів та послуг; відображення в інвестиційному портфелі соціальних інвестицій; фінансування розвитку соціального бізнесу, венчурних проектів, стартапів екологічного та соціального спрямування; діалог зі стейкхолдерами з дотриманням норм морально-етичної поведінки; мікрокредитування малозабезпечених категорій населення; корпоративну філантропію (підтримка соціально важливих заходів, благодійницька діяльність, спонсорство); реалізацію партнерських проектів за участю влади, освітніх закладів; роботу в асоціаціях із законодавчими ініціативами; волонтерство; прозорість діяльності через публічний доступ до нефінансової звітності; соціально відповідальний маркетинг; участь у рейтингах КСВ тощо.

Війна в Україні з її руйнівними наслідками в економічній, соціальній, екологічній та інших сферах життєдіяльності спричинила нові виклики перед банківським сектором, які, насамперед, пов'язані з прийняттям відповідальних рішень. Затяжний воєнний стан зумовлює безпрецедентне становище для банківської системи – функціонування в напівзруйнованій країні, яка потребує значної фінансової підтримки. Прикладом КСВ-практик під час війни слугує банківська діяльність, яка спрямована, зокрема, на збереження бізнесу, клієнтів, працівників та допомогу ЗСУ. Відтак, з 24 лютого 2022 року банк ПУМБ інвестував у підтримку співробітників понад 130 млн. грн. у вигляді додаткових нарахувань до заробітної плати для працюючих в небезпечних регіонах, матеріальної допомоги

у випадку втрати чи пошкодження житла, поранення працівників, загибелі членів їхніх родин, виїзду родин з окупованих територій [21]. Банк спрямував 80 млн. грн. на підтримку ЗСУ (закупівлю радіостанцій, тепловізорів, бронежилетів, шоломів, тактичного одягу та взуття, коптерів, буржуйок, спальників), 40% броньованих машин банку ПУМБ здійснюють захист країни [21]. За ініціативи банку реалізовано проект «Ми однієї крові». Зібрані кошти у розмірі 2 млн. грн. перераховані ГО ДонорUA та «Агенти крові» на доставку крові в гарячі точки та закупівлю кровоспинних засобів для українських захисників [21].

Попри військові виклики українські банки на високому рівні зберігають роботу сервісів, забезпечують стійкість до кібератак, підтримку клієнтів кредитними канікулами та кредитування критично важливих сфер. Потребу у банківському фінансуванні вже наразі мають численні інфраструктурні проекти, відбудова міст і промисловості. За цих умов банкам вкрай важливо узгоджувати свою діяльність з власними цілями, розширювати КСВ-практики, використовуючи при цьому максимально прозоро та відповідально фінансові ресурси.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Таким чином, виходячи з результатів проведеного дослідження, ми дійшли висновку, що корпоративна соціальна відповідальність є певною філософією банківської діяльності, яка покликана сприяти сталому розвитку шляхом «продукування» економічних, соціальних та екологічних вигод для усіх зацікавлених сторін (внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів) на підґрунті відповідальності, етичності та прозорості. Необхідним є зміщення акценту на: визначення саме цілей, яких необхідно досягти при взаємодії з кожним зі стейкхолдерів, чинників, що впливають на досягнення цих цілей та можливих ризиків. Розуміння КСВ не обмежується виключно отриманням прибутку, а включає широке коло зобов'язань, що у підсумку покликане сформувати переконання стосовно того, що головний результат відповідальної діяльності полягає у створенні спільної цінності.

КСВ займає особливе місце в діяльності вітчизняного банківського сектору, що зумовлено, зокрема, зростаючими кризами, наслідки яких вплинули, насамперед, на фінансовий та банківський сектор, пандемією Covid-19, війною в Україні, спонукаючи банки до усвідомлення важливості та гострої необхідності в реалізації політик корпоративної соціальної відповідальності. З цією метою банки активно впроваджують у практику роботи принципи корпоративного управління та КСВ, що дозволяє систематизувати регулювання банківської діяльності, регламентувати взаємодію зі стейкхолдерами, забезпечувати ефективну ІТ-підтримку прийняття управлінських рішень, підвищувати інформаційну відкритість банківської діяльності та, що особливо важливо, рівень довіри до банківської системи. Соціально відповідальний бізнес у банківському секторі характеризується багатогранністю напрямів реалізації. Банки здебільшого вдаються до використання соціальної та екологічної моделей КСВ, які у підсумку характеризуються різновидами соціальної підтримки. Як показав проведений нами аналіз КСВ-практик у вітчизняному банківському секторі, найбільші банки використовують декілька варіацій КСВ, здійснюючи вплив на різні сторони життя

суспільства. Окрім цього, банки схильні використовувати або ж розгалужену систему корпоративної соціальної відповідальності або ж обирати один напрямок роботи, реалізуючи його у повному обсязі.

В Україні КСВ банківських установ допоки знаходиться на стадії становлення, оскільки її запровадження вимагає ділової досконалості та цільової збалансованості. Після закінчення війни ефективна діяльність банків буде неможливою без системного впровадження основних принципів КСВ та включення останньої у бізнес-стратегії, що, у підсумку, сприятиме збільшенню результативності діяльності, залученню інвесторів, розширенню клієнтської бази. З огляду на відсутність уніфікованого підходу до впровадження КСВ, на нашу думку, зокрема держава мала б на законодавчому рівні заохочувати організації до імплементації соціальної відповідальності в практику своєї діяльності на основі, зокрема, прийняття відповідної Концепції реалізації державної політики у сфері розвитку соціально відповідального бізнесу, прийняття законів та нормативно-правових актів, які б мотивували бізнес, зокрема банківський, до активного впровадження очікуваних усіма зацікавленими сторонами стратегій КСВ.

Література

1. Bowen H. (1953) Social responsibilities of the businessman. *Harper & Row*. N.Y.
2. Davis K. (1960) Can business afford to ignore social responsibilities? *California Management Review*, p. 70
3. Davis K. (1967) Understanding the social responsibility puzzle: what does the businessman owe to society. *Business Horizons*. Vol. 10 (4), pp. 46-47
4. Ackerman R. W. (1973) How companies respond to social demands. *Harvard Business Review*. Vol. 51(4), pp. 88-89
5. Sethi, S. P. (1975) Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. *California Management Review*, 17(3), pp. 58-64
6. Frederick W. C. (1978) 1994. From CSR-1 to CSR-2: the maturing of business-and-society thought, pp. 154-155
7. Carroll A. B. (1979) A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of Management Review*. Vol. 4(4)
8. Carroll A. B. (1991) The pyramid of corporate social responsibility: toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*. Vol. 34(4), p. 43
9. Wood, D. J. (1991) Corporate Social Performance Revisited. *The Academy of Management Review*, 16, pp. 691-718
10. Schwartz M. (2003) Corporate social responsibility: a three-domain approach. *Business Ethics Quarterly*. Vol. 13(4), p. 509
11. Wood, D., Logsdon J. (2002) 'Business Citizenship: From Individuals to Organizations', in R. Edward Freeman and Sankaran Venkataraman (eds), *Ethics and Entrepreneurship*, The Ruffin Series of the Society for Business Ethics, 3, 59-94
12. Супрун Н. А (2009) Корпоративна соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку. *Економіка і прогнозування*. № 3. С. 61-74. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_09_3_61_uk.pdf
13. Грішнова О. (2010) Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні. *Україна: аспекти праці*. №7. С. 3-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2010_7_3

14. Колот А. М. (2013) Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів. *Економічна теорія*. № 4. С. 5-26
15. Зінченко А., Саприкіна М. (2017) Розвиток КСВ в Україні: 2010-2018. Київ: Видавництво «Юстон», 52 с.
16. Основна статистика корпоративної соціальної відповідальності у 2023 році. URL: <https://zipdo.co/statistics/corporate-social-responsibility/>
17. Principles for Responsible Banking. URL: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/>
18. Пасінович І. І., Сич О. А. (2022) Розвиток корпоративної соціальної відповідальності банків в Україні в контексті сталого розвитку. *Інтелект XXI*. №2. С. 43-50
19. UKRSIBBANK оновив КСВ-політики, які регулюють взаємодію з чутливими секторами економіки. URL: <https://ukrsibbank.com/news-post/ukrsibbank-onoviv-ksv-politiki-yaki-regulyuyut-vzaemodiuyu-z-chutlivimi-sektorami-ekonomiki/>
20. Льченко-Сюйва Л. В., Слюсарчук О. П. (2019) Соціально відповідальна інвестиційна діяльність як чинник сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. № 10. С. 109-114
21. Кузнєцов В. КСВ воєнного часу. Топ-10 компаній. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/reitingi/ksv-voennogo-chasu-top-10-kompaniy-22122022-471409>

References

1. Bowen H. (1953) Social responsibilities of the businessman. Harper & Row. N.Y.
2. Davis K. (1960) Can business afford to ignore social responsibilities? *California Management Review*, p. 70
3. Davis K. (1967) Understanding the social responsibility puzzle: what does the businessman owe to society. *Business Horizons*. Vol. 10 (4), pp. 46-47
4. Ackerman R. W. (1973) How companies respond to social demands. *Harvard Business Review*. Vol. 51(4), pp. 88-89
5. Sethi, S. P. (1975) Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. *California Management Review*, 17(3), pp. 58-64
6. Frederick W. C. (1978) 1994. From CSR-1 to CSR-2: the maturing of business-and-society thought, pp. 154-155
7. Carroll A. B. (1979) A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of Management Review*. Vol. 4(4)
8. Carroll A. B. (1991) The pyramid of corporate social responsibility: toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*. Vol. 34(4), p. 43
9. Wood, D. J. (1991) Corporate Social Performance Revisited. *The Academy of Management Review*, 16, pp. 691-718
10. Schwartz M. (2003) Corporate social responsibility: a three-domain approach. *Business Ethics Quarterly*. Vol. 13(4), p. 509
11. Wood, D., Logsdon J. (2002) Business Citizenship: From Individuals to Organizations, in R. Edward Freeman and Sankaran Venkataraman (eds), *Ethics and Entrepreneurship*, The Ruffin Series of the Society for Business Ethics, 3, 59-94
12. Suprun N. A (2009) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist yak chynnyk staloho rozvytku. *Ekonomika i prohnozuvannia*. № 3. S. 61-74. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_09_3_61_uk.pdf
13. Hrishnova O. (2010) Sotsialna vidpovidalnist biznesu: sutnist, znachennia, stratehichni napriamy rozvytku v Ukraini. *Ukraina: aspekty pratsi*. №7. S. 3-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2010_7_3
14. Kolot A. M. (2013) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist: evoliutsiia ta rozvytok teoretychnykh pohliadiv. *Ekonomichna teoriia*. № 4. S. 5-26
15. Zinchenko A., Saprykina M. (2017) Rozvytok KSV v Ukraini: 2010-2018. Kyiv: Vydavnytstvo «Iuston», 52 s.
16. Osnovna statystyka korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti u 2023 rotsi. URL: <https://zipdo.co/statistics/corporate-social-responsibility/>
17. Principles for Responsible Banking. URL: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/>
18. Pasinovich I. I., Sych O. A. (2022) Rozvytok korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti bankiv v Ukraini v konteksti staloho rozvytku. *Intelekt KhKhI*. №2. S. 43-50
19. UKRSIBBANK onovyv KSV-polityky, yaki rehuliuuiut vzaemodiiu z chutlyvymy sektoramy ekonomiky. URL: <https://ukrsibbank.com/news-post/ukrsibbank-onoviv-ksv-politiki-yaki-regulyuyut-vzaemodiuyu-z-chutlivimi-sektorami-ekonomiki/>
20. Ilchenko-Siuiva L. V., Sliusarchuk O. P. (2019) Sotsialno vidpovidalna investytsiina diialnist yak chynnyk staloho rozvytku. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 10. S. 109-114
21. Kuznietsov V. KSV voiennoho chasu. Top-10 kompanii. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/reitingi/ksv-voennogo-chasu-top-10-kompaniy-22122022-471409>

Abstract**SHYMANSKA Oksana, HDAL Ivan*****Practical aspects of the corporate social responsibility implementation (on the example of the domestic banking sector)***

In modern economics, both at the global and national level, there is a paradigm shift from exclusively market values to the values of socio-economic development, which prompts businesses to take into account the principles of corporate social responsibility (CSR), which represents a voluntary response to social problems, the fulfillment of moral and ethical requirements formed by society. Companies, realizing the advantages of a socially proactive position, are increasingly involved in solving social and environmental problems on a systemic basis, thereby strengthening their own reputation and positive image. This is especially relevant for banking institutions that are characterized by unstable functioning. The profitability of banks today is determined not only by their technological level in terms of providing services, however increasingly by their "profile" in the social environment, the foundation of which is reputation and compliance with the principles of social responsibility, which, at the same time, play the role of triggers in the formation of the foundation of trust in banking institutions. According to the results of the research, it was found that CSR practices implemented by Ukrainian banks are generally aimed at integrating the principles of social responsibility into corporate policy and the strategy of social investment growth in accordance with the interests of both internal and external stakeholders. Despite the fact that socially responsible business in the domestic banking sector is characterized by multifaceted implementation directions, banks generally use social and environmental CSR models, which mostly reflect the types of social support. The largest banks resort to a variable approach in the implementation of CSR initiatives that have an impact on various aspects of society. Other banks tend to use either an extensive system of corporate social responsibility, or choose one line of work, implementing it in full. CSR in the domestic banking sector is currently in its infancy, as its implementation requires business excellence and targeted balance.

Keywords: banks, stakeholders, banking sector, corporate social responsibility (CSR), responsible banking, Sustainable Development Goals, CSR practices, CSR vectors

Стаття надійшла до редакції 15.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Шиманська О. П., Гдаль І. О. Практичні аспекти реалізації корпоративної соціальної відповідальності (на прикладі вітчизняного банківського сектору). *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. С. 98-107.

Shymanska O., Hdal I. (2023) Practical aspects of the corporate social responsibility implementation (on the example of the domestic banking sector). *Innovation and Sustainability*, no. 4 pp. 98-107.